

Natuur.stad



Afgiftekantoor Antwerpen X MassPost
Erkenningsnummer P913.972

DRIEMAANDELIJKS LEDENBLAD VAN NATUURPUNT ANTWERPEN STAD - SEPTEMBER - NOVEMBER 2024 - JAARGANG 13 - NUMMER 3
VERSCHIJNT IN MAART, JUNI, SEPTEMBER EN DECEMBER

STEUN HET NATUURHUIS BRIALMONT



**ER ZIT EEN GEURTJE AAN...
WANTSEN!**

**BOUW MEE AAN
HET MOBIELE BOS**



natuurpunt

ANTWERPEN
STAD

Op het moment dat ik dit schrijf zijn er via de databank van waarnemingen.be meer dan 4000 verschillende organismen waargenomen in het gebied binnen de Antwerpse Ring. Hoeveel van die soorten kent de gemiddelde Antwerpenaar? Een honderdtal? Dat is overigens geen verwijt, maar zegt misschien iets over hoe we als mens in onze omgeving staan, nl. antropocentrisch.

Logisch, toch? Ja en nee zou ik daarop antwoorden. Enerzijds is het normaal dat we als soort in de eerste plaats belang hechten aan soortgenoten. Anderzijds hebben we als mens de capaciteit om breder te kijken. We kunnen daarbij niet alleen het belang van andere organismen voor ons naar waarde schatten, maar zelfs de waarde en het bestaansrecht van organismen erkennen als ze niet onmiddellijk 'ten dienste staan' van ons voortbestaan en welzijn.

Nochtans heeft die antropocentrische kijk op onze planeet een enorme impact. Niet alleen vormen, vervormen en misvormen we vaak op een extreme manier onze omgeving om zo maximaal aan ons comfort te voldoen, ook de natuurlijke elementen waar we wél inspanningen voor willen doen, worden meestal door diezelfde bril bekeken.

Recente studies brachten aan het licht dat tussen 1992 en 2018 zes keer meer geld van 'diergerichte' Europese Life-projecten ging naar gewervelde dieren (zoals zoogdieren en vogels) dan naar ongewervelde (zoals insecten). Nochtans maken



vogels en zoogdieren (75 % van het budget) slechts een klein aandeel uit van het aantal soorten. Als je dat in rekening neemt, komt men tot de onthutsende vaststelling dat in gewervelde soorten bijna 500 keer meer werd geïnvesteerd dan in ongewervelde.

De onderzoekers concluderen dat beschermingsinspanningen voornamelijk gebaseerd worden op de 'populariteit' van een soort in plaats van op het effectieve risico op uitsterven.

In dat licht nodig ik u uit om in dit nummer kennis te maken met de wantsen, een weinig gekende insectengroep.

Koen Van Keer - Voorzitter

Inhoud

september - november 2023 - jaargang 13 - nummer 3

Voorwoord	2
Natuurhuis Brialmont	3
Er zit een geurtje aan... wantsen	4-5
Natuurverbinding op 1m ²	6-7
Wandelen in Walenhoek	8-9
Turkse tortel	10-11
Interview Ludwig Van den Eynde	13
(Her)opening park Brialmont	14
Boerenwormkruid	15
Activiteitenkalender	16

Lokale afdeling

Natuurpunt Antwerpen Stad is de lokale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Het werkingsgebied omvat de delen van de districten Antwerpen (postcodes 2000, 2018 en 2060) en Borgerhout binnen de Ring en het volledige district Berchem. Lid worden betekent dat je deel uitmaakt van een grote vereniging met meer dan 130.000 gezinnen, die in Vlaanderen 26.000 ha natuurgebied beheert.

Contact

Koen Van Keer, Boomgaardstraat 79, 2018 Antwerpen. (03-226 76 01) info@natuurpuntantwerpenstad.be

Vragen of opmerkingen kan u sturen naar: redactie@natuurpuntantwerpenstad.be

Lid worden

Lidgeld per gezin: € 38/jaar. Te storten op rekeningnummer BE17 2300 0442 3321 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel het nationale tijdschrift Natuur.blad als het lokale ledenblad Natuur.stad. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuurwinkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 7 een abonnement op Natuur.stad nemen. Te storten op rekeningnummer BE60 5230 8051 9270 met vermelding van je lidnummer, naam en adres.

Giften

Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 40 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten kan op BE56 2930 2120 7588 met vermelding 'Wolvenberg – projectnummer 7743'.

Natuur.stad is het driemaandelijks ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Stad. Gedrukt op een alcoholvrije pers met inkt op vegetale basis door drukkerij Gazelle, Deurne. Oplage: 2.775 exemplaren.

Redactie: Christiane Lobbestaël, Ria Van Bastelaere, Monique Van Dousselaere, Graziella Van Eylen, Koen Van Keer, Marc Van Outryve, Minne Verlinden, Johan Wyckmans.

Layout: Kolja Aertgeerts, Peter Kluppels

“Ja, we kunnen vanuit de stad wel degelijk een verschil maken voor de natuur in Vlaanderen”

Steun het Natuurhuis Brialmont!

Ontwerp Natuurhuis Brialmont (beeld: Collectief Noord Architecten)

Het was één van de eerste vragen die we ons stelden toen we in 2012 een nieuwe Natuurpuntafdeling oprichtten in het hartje van Antwerpen: “Wat kunnen we betekenen voor de natuur?”

Het sterk verstedelijkte gebied van de Antwerpse binnenstad staat niet direct bekend om zijn overvloedige natuuroppervlakten. Toch even twee misverstanden uit de wereld helpen:

Misverstand één: er is geen of nauwelijks ‘wilde’ natuur in de stad

Natuuronderzoek in de stad leert ons dat er heel wat dieren en planten leven die niet gebonden zijn aan menselijke omgevingen, vaak gekend zijn van natuurlijke of semi-natuurlijke habitats en dus gerust als ‘wild’ kunnen beschouwd worden. We beseften met onze afdeling al snel dat het zaak was om die wilde inheemse natuur te ondersteunen. Daarvoor moeten we proberen om de ecologische kwaliteit van de stedelijke omgeving te verhogen en een belangrijk element daarin is om zo veel mogelijk inheemse vegetaties te creëren. Enkele acties die we daarvoor ondernemen, zijn het adviseren van overheden, organisaties, ontwikkelaars en particulieren m.b.t. plantenkeuzes en het zelf organiseren van een jaarlijkse inheemse plantenmarkt.

Misverstand twee: vanuit de stad kan je niets doen voor de natuur in de rest van Vlaanderen

Als het niet aan de orde is om gronden in de binnenstad aan te kopen en als natuur te beheren (iets wat landelijke Natuurafdelingen vaak wél doen), hoe kunnen we dan wél een verschil maken voor de natuur?

Wel, de relatief kleine oppervlakte van ons afdelingsgebied telt meer dan 200.000 inwoners! Dat is een onvoorstelbaar

potentieel om een natuurgunstige boodschap aan mee te geven. Het was voor ons dus een ‘no brainer’ om het aanbod van de stad Antwerpen met beide handen aan te nemen toen die met het idee kwam om een natuurhuis op te richten. Natuureducatie geven aan de letterlijk honderden klassen uit het onderwijs in de stad, maar ook aan verenigingen, bedrijven, overheidsdiensten of gewoon bezoekers van het park Brialmont: als dat geen buitenkans is om meteen ook heel diverse groepen mensen te verwonderen over de (stedelijke) natuur en vanuit de stad een sensibiliserende boodschap de wereld in te sturen...

Daarom deze oproep:

jouw steun is essentieel voor de inrichting en het succes van het Natuurhuis Brialmont. Kies hieronder hoe je steunt:

- Natuurlijk voor 55 euro: Help ons de faunatoren te realiseren en geef de lokale fauna een veilige thuis.
- Educatief voor 95 euro: Ondersteun de aanschaf van didactisch materiaal en draag bij aan de educatieve missie van het Natuurhuis Brialmont.
- Multifunctioneel voor 155 euro: Geef voor meubilair, schermen en tentoonstellingsmateriaal, en maak het Natuurhuis Brialmont tot een veelzijdige ontmoetingsplaats.

Kunnen we ook op jouw steun rekenen bij het realiseren van deze visie?

Jouw betrokkenheid is van onschatbare waarde, zelfs de kleinste bijdrage kan een groot verschil maken. Hartelijk dank voor je betrokkenheid en steun.

Koen Van Keer

Voorzitter Natuurpunt Antwerpen Stad

Stort je gift op rekening BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt en vermeld: ‘gift 4032 N Natuurhuis Brialmont’ of scan de QR-code.

Van elke gift van meer dan 40 euro krijg je via de belastingen 45 procent terugbetaald. Verschillende giften aan Natuurpunt worden samengeteld. Tot tien procent van je netto-inkomen kun je in mindering brengen. Als het bedrag van je belasting nul is, heb je geen recht op belastingvermindering.



Natuurpunt is lid van Ethische Fondsenwerving opus. Voor leden en donateurs van Natuurpunt staat dit label garant voor beheerbaarheid en transparantie.



SCAN en SCHENK JE GIFT

Er zit een geurtje aan... wantsen

Tekst: Gerd Dossche



Aardappelprachtblindwants (foto: Gerd Dossche)

Een goede naam hebben ze niet. Ze stinken bij verstoring uit geurklieren onderaan hun borststuk om vijanden af te weren en soms verlammen ze die daar zelfs mee. Je zal maar een lekkere braambes willen opeten met een kleine wants erin. Bij de kleine berkenwants zijn die geurklieren echt supersized, met alle gevolgen van dien.

De naam wants is afgeleid van wandluus (11de eeuw). Dat is eigenlijk de bedwants en dat stelt de groep ook niet in een goed daglicht. Er blijken geen betrouwbare cijfers voor zijn aanwezigheid in Vlaanderen te bestaan. Vraag is of iedereen staat te springen om te melden dat hij er thuis eentje gevonden heeft. Toch gestoken? Ze dragen geen ziekten over. Je moet, net als bij een muggenbeet, niet met vuile vingers aan de steekplaats krabben want dan riskeer je zelf een infectie te veroorzaken.

De Franse naam 'punaise' verwijst naar hun steek- en zuignuit, in plaats van de bijtende en kauwende monddelen van bv. kevers, en naar hun meestal afgeplatte lichaam. Het woord is ook een uitroep van verrassing of ontgoocheling of duidt een onaangenaam persoon aan. En dan is er nog het Engelse (stink)bug. Tsja.

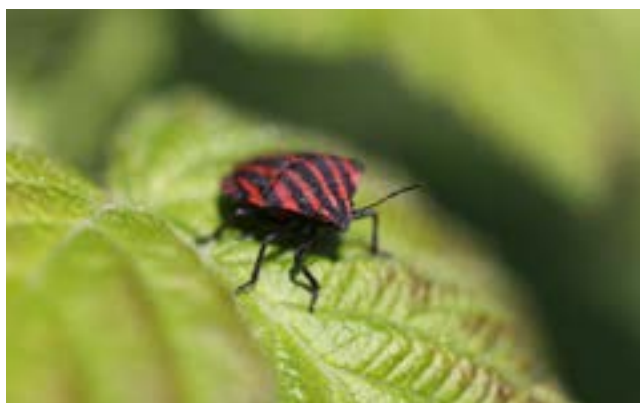
Geen kevers

Van de ongeveer 640 soorten wantsen in België leven er ca. 600 op het land en zo'n 300 in Antwerpen. Daarover gaat dit artikeltje. De rest leeft in of op het water. Ze zijn enkele millimeter tot 2 centimeter groot. Ze worden soms verward met kevers. De steeksnuit of rostrum, met 3 of 4 geledingen, bij de planteneters eerder lang en stijf, en bij de insecteneters wat korter en soepeler, bevat twee kanaaltjes: eentje om te spuiten (bv. speeksel) en eentje om te zuigen (bv. sap). Die specifieke voedingswijze beperkt waarschijnlijk hun voedingsperiode en daardoor hun formaat. Een tweede kenmerk van wantsen zijn de antennes: die tellen slechts 4 leden (bij kevers meer). Het driehoekig schildje of scutellum, zichtbaar achteraan het borstschild tussen de twee vleugels, is bij kevers klein en bij wantsen groot tot zeer groot. Uiteindelijk bedekken bij kevers de stevige dekschilden volledig de vlieg-vleugels, bij wantsen is dat niet het geval.

Wantsen hebben een onvolledige metamorfose: uit het eitje kruipt geen wormachtige larve maar een vleugeloot miniwantsje (nimf) dat een enigszins andere vorm en kleur heeft dan het volwassen dier, waarin het na een aantal vervellingen verandert zonder een popstadium te doorlopen. Wantsen hebben – soms binnen dezelfde soort – meerdere strategieën om zich voort te planten: sommige overwinteren als volwassen dier (imago) en paren en leggen eieren in het voorjaar. Andere overwinteren als ei, groeien gedurende het jaar, paren en leggen eieren in het najaar. Enkele soorten (bv.



Blauwe schildwants (foto: Gerd Dossche)



Pyjamaschildwants (foto: Gerd Dossche)

Natuurverbinding op 1m²

Tekst: Jasmina Hrebak & Ils Ooms

'Complementair duo' Jasmina en Ils werken een zot idee uit: "We brengen de natuur naar de Antwerpenaar"

Het lijkt wel of iedereen er een tekort aan heeft. In het drukke leven van de mens is vaak geen of weinig plaats voor natuurverbinding. We kampen massaal met een overschot aan stress en een burn-out loert om elke hoek. We gaan sneller naar de dokter voor medicatie dan de natuur op te zoeken om op te laden. We raken ontkoppeld, afgesneden en missen verbinding. Daarnaast is natuur niet altijd makkelijk te bereiken. In ons versnipperd Vlaanderen moeten we het doen met hier en daar een lapje groen en zijn er zelfs nog straten waar geen enkele boom staat. Volgens Greenpeace is meer dan de helft van de Vlaamse bossen kleiner dan 2,5 ha en amper 3% is groter dan 100 ha. Als je het boek 'Het laatste kind in het bos' van Richard Louv leest, weet je waar we aan toe zijn.

Aan de andere kant is de weg naar meer verbinding wel ingezet. Corona opende de deur naar meer natuur, bosbaden werd bekend en boeken over de weldaden van natuur voor onze gezondheid kregen meer belangstelling.

Zot idee

In september 2023 deed het Innovatiefonds van Natuurpunt Academie een oproep voor vernieuwende ideeën die mens en natuur samenbrengen. We hadden een zot idee en dienden ons project in via Natuurpunt Antwerpen Stad. In november kregen we groen licht!

Als we nu eens natuur naar de mensen brengen zodat de stap naar natuurverbinding wel haalbaar wordt? Wellicht las je al eens iets over een mobiel bos, een mobiel voedselbos of een pop-upbos? Daar is al wel wat rond gedaan.

Ons idee zou origineel zijn én met een ludieke twist. In de Blikfabriek in Hoboken viel ons oog op een leegstaande oude telefooncel. Zouden we die kunnen inrichten als een klein bos? Een klein toegankelijk natuurplekje creëren waar je je kan verbinden met je zintuigen, rust kan vinden, energie kan opdoen, ... Volmondig zeiden we ja!! En vanuit dat prototype bouwen we een houten versie die kan rondreizen tussen de Natuurpuntafdelingen in heel Vlaanderen. Dirk Vertongen van Houthart zal voor ons 2 workshops organiseren met vrijwilligers en Avansa (vroeger Vormingplus). Later zullen ook andere organisaties de houten versie kunnen ontlenuen.

Transformerende telefooncel

De twist zit in het feit dat natuur steeds zeldzamer wordt: een rariteit waar we nog weinig connectie mee voelen. Kan dit de laatste m² bos zijn? Kunnen we ons nog herinneren hoe een blad eruitzag, hoe een bloem rook, hoe het gezang van de vogels klonk? Kunnen we inbellen op de natuur? De telefooncel is al even zeldzaam geworden als de natuur. Bijgevolg gaat de cel een verhoutingsproces, een vermosingsproces en een algehele transformatie tegemoet.

We hopen hiermee dat we het verlangen naar meer en grotere natuur kunnen aanwakkeren, het bewustzijn over het belang van de natuur voor onze gezondheid kunnen vergroten en ook de kostbaarheid ervan in de kijker kunnen zetten. Dat je nieuwsgierigheid, verwondering en verbinding wordt geprikkeld. We doopten ze Tondel I & II naar het tondelzakje dat gebruikt wordt om een vuurtje te maken. Dat er een vonkje mag ontstaan, figuurlijk weliswaar.

En vooral, we blijven optimistisch: altijd zal de mens weer terugkeren naar de natuur, haar beschermen en koesteren!



Ils Ooms (foto: Jasmina Hrebak)



Jasmina Hrebak (foto: Ils Ooms)

Kom naar de onthulling van ons mobiel bos:
 Zaterdag 21 september 2024, van 14 tot 17 uur, in de Blikfabriek, Krugerstraat 232, Hoboken.
 Afronding met een hapje en een drankje.
 Allen welkom!

Als parkwachters en natuurgidsen werkten wij reeds allerlei projecten uit rond natuurbeleving waaronder een elfenpad, een magisch bos, bosbaden, kruidenwandelingen, landart, ... Daarnaast heeft Ils ook skills rond bushcraft en is ze scenografe. Jasmina heeft een achtergrond in artistieke en kunstzinnige vorming, herboriste en bosbadgids. We zijn een complementair duo dat leeft van creativiteit en natuur! Vraag ons gerust als je een bijzonder project wil uitwerken. Wij denken en doen graag mee!

De auteurs zijn bereikbaar via het info-adres:
info@natuurpuntantwerpenstad.be

natuur.crypto Oplossing

Verticaal: processierups

A. lepelaar	H. huiszwaluw
B. vergeetmenietje	I. kiekendief
C. knolselderij	J. strooizout
D. jachtgebied	K. pruimentijd
E. kleinschalig	L. hippocampus
F. nestbevuiler	M. visverlof
G. gespreksonderwerp	

KOLJA
 .graphics

MOTION DESIGN & ANIMATIE

VIDEO & AUDIO

GRAFISCH ONTWERP

ILLUSTRATIE

DRUKVOORBEREIDING

WWW.KOLJA.GRAPHICS

Wandelen in Walenhoek

Tekst: Ria Van Bastelaere

Het natuurreservaat Walenhoek in Niel is ontstaan uit voormalige kleiputten, die werden ontgonnen voor de productie van bakstenen. Door de industrialisering ging deze nijverheid in de jaren 1970 teloor. De kleiontginning stopte en waardevolle natuur ontwikkelde zich spontaan. Natuurpunt beheert 6,5 hectare van dit gebied, de rest van het 60 hectare groot terrein wordt beheerd door het Agentschap Natuur en Bos.

De naam Walenhoek verwijst naar de inmiddels verdwenen hoeve 'Waelenhoef', waar in de 16e eeuw Waalse huurlingen woonden die de Spaanse koning Filips II dienden.

Gevarieerde natuur

Walenhoek biedt een gevarieerd landschap met broekbossen, hooilandjes en ruigtes. In de kleiputten zijn populieren, zomereiken en gemengd loofhout aangeplant. Veel mossen, zwammen en korstmossen vinden hier een geschikte voedingsbodem.

In de vijvers groeien planten als veenwortel, schedefonteinkruid, gele plomp en kikkerbeet. Langs de oevers vind je grote lisdodde en rietbegroeiingen met plaatselijk wolfsfoot, grote wederik en gele lis. Meer dan 160 vogelsoorten broeden hier of zoeken er voedsel, en veel trekvogels vinden er een geliefde overwinteringsplek. Ook amfibieën, reptielen, libellen en juffers komen hier volop aan hun trekken.

Natuur.huis De Paardenstal

Tijdens de bloei van de steenbakkersnijverheid trokken paarden wagonnetjes met klei en bakstenen voort. Deze paarden werden gestald in de vele paardenstallen in de buurt, waarvan er nu nog maar één over is. Natuurpunt heeft de benedenverdieping van deze overgebleven stal gerenoveerd. Een deel is in de oorspronkelijke staat als paardenstal hersteld, terwijl de rest is omgebouwd tot ontmoetingscentrum. Van mei tot en met september is De Paardenstal op zaterdag- en zondagnamiddag open van 14:00 tot 18:00 uur. De rest van het jaar is het natuurhuis open op de eerste zondag van de maand van 13:00 tot 17:00 uur. Hier vind je veel informatie over de streek en enthousiaste vrijwilligers helpen je graag op weg. Je kunt er ook genieten van een drankje voor of na je wandeling.



Kleiputten werden vijvers (foto: Alain Leglay)



Sporen van voormalige industrie (foto: Alain Leglay)

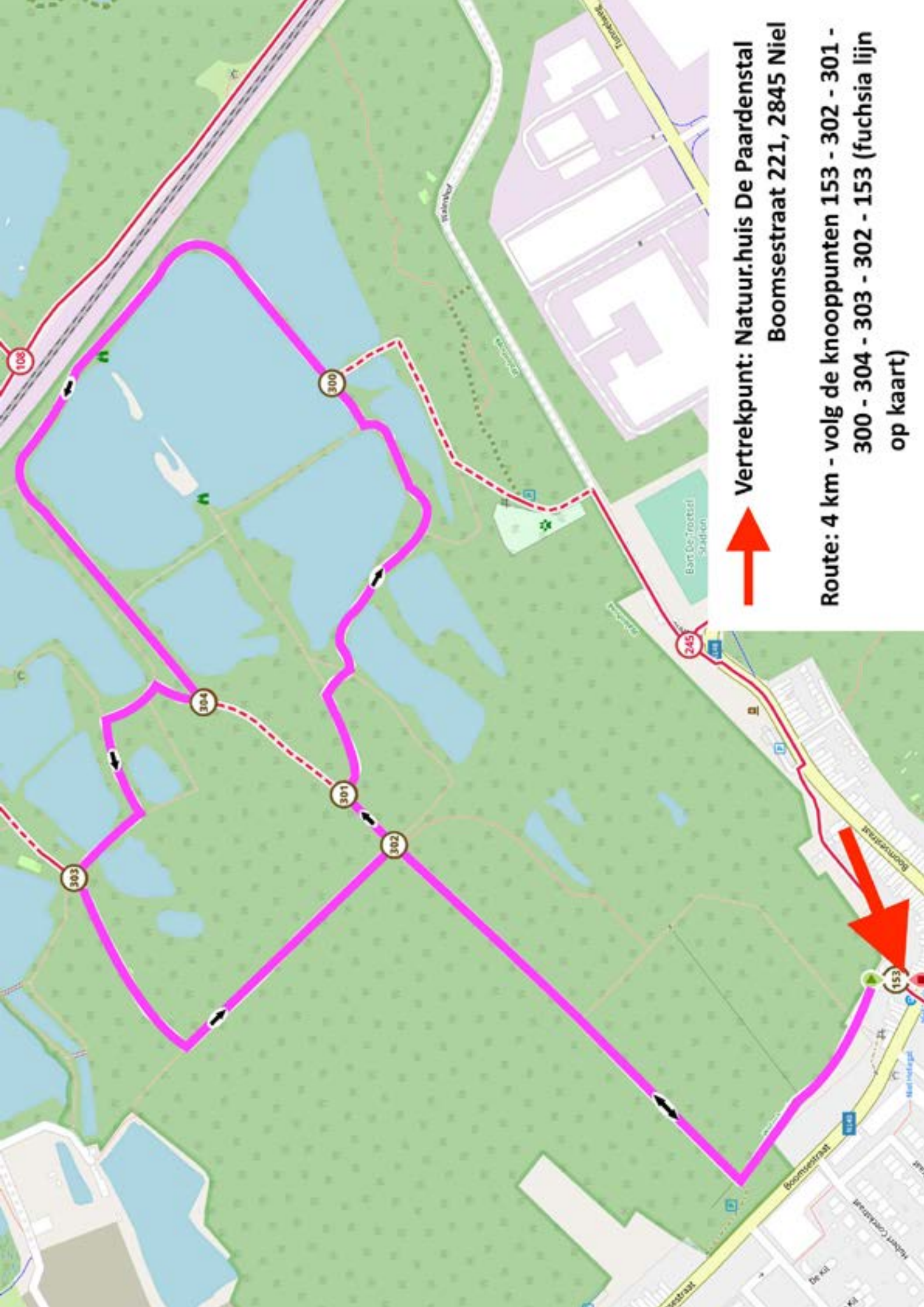
Praktisch

Bij De Paardenstal (knooppunt 153) start een wandeling van 4 km. Je volgt de knooppunten 153-302-301-304-303-302-153. Kom je met de auto, dan kun je parkeren aan de Boomsestraat, tegenover huisnummer 268 Achterwegje. Er zijn wegwijzers naar De Paardenstal.

Je kunt ook de trein nemen naar Niel. Vanaf het station is het ongeveer 500 meter lopen naar Walenhoek. Er is een bushalte op 300 meter van de ingang.

Voor een geleide wandeling kun je een afspraak maken via 0486/10.50.80 of info@natuurpuntrupelstreek.be.

Walenhoek is het hele jaar door toegankelijk op de wandelpaden. Laarzen zijn onontbeerlijk in regenperiodes. Het gebied is moeilijk toegankelijk voor kinderwagens en rolstoelen. Honden zijn welkom, mits aangelijnd. ■



Vertrekpunt: Natuur.huis De Paardenstal
Boomsestraat 221, 2845 Niel

Route: 4 km - volg de knooppunten 153 - 302 - 301 - 300 - 304 - 303 - 302 - 153 (fuchsia lijn op kaart)



Turkse tortel (foto: Corry Verstraete)

Turkse tortel

Tekst: Lili Claes

De Turkse tortel is zonder twijfel een van onze sierlijkste duiven.

Biotoop

Je kan de Turkse tortel aantreffen in je tuin, in dorpen, vaak bij boerderijen waar graan wordt geoogst en opgeslagen en ook op plaatsen waar kippen of andere hoenders worden gehouden. Ze vertoeft steeds in de nabijheid van mensen en wordt ook veel gezien samen met houtduiven en stadsduiven. Het is een cultuurvolger en een stand- en zwerfvogel. In grote natuurgebieden en bossen zal je zelden of nooit een Turkse tortel aantreffen.

Verspreiding

De Turkse tortel heeft een enorme expansie doorgemaakt in Europa en heeft op korte tijd het hele continent veroverd. Sinds de jaren 50 van vorige eeuw heeft ze zich verspreid vanuit de Balkan via Midden-Europa naar onze contreien. In 1952 is de duif voor het eerst waargenomen in België en het eerste broedgeval volgde enkele jaren later in Knokke in 1955. Waarom ze onze richting is uitgevlogen, kan verschillende redenen gehad hebben. Klimaatverandering, temperatuurschommelingen, goed voedselaanbod? De kans is groot dat de Turkse tortel een ecologische niche heeft gevonden die nog niet was opgevuld en waar geen concurrentie was. Goede broedresultaten hebben er daarna toe geleid dat de soort zich explosief kon vermeerderen. Vandaag is de Turkse tortel een beschermde vogelsoort.

Zang

De zang is een eentonig Koeh-KOE-koe met klemtoon op de tweede lettergreep. Voor niet geoefende oren kan de zang soms verward worden met die van de koekoek.

Voedsel

De Turkse tortel eet voornamelijk granen, zaden, vruchten en jonge scheuten. Af en toe zal de vogel ook wel eens een besje plukken.

De meeste vogels nemen water in hun snavel en drinken het op door hun kop achterover te houden en op die manier het water tot zich te nemen. De Turkse tortel daarentegen houdt de snavel in het water en zuigt het water op alsof ze door een rietje drinkt.

Broedgedrag

In het voorjaar is de opvallende baltsvlucht te zien. Vanaf een hoge zitplaats vliegt de tortel steil omhoog met luid geklepper en luid mèèh roepend om met gespreide vleugels en staart in zweefvlucht weer terug te keren naar de zitplaats.

Het broeden begint vanaf maart en gaat door tot september/oktober, maar het is ook niet uitgesloten dat ze



Turkse tortel, jongen voedend (foto: manfredxy via Istock)

zelfs nog in december aan een nest begint. Broeden vindt plaats in dicht bladerdak van bomen of struiken. Het nest is een dun platform van takjes en twijgjes en wortels. Een gammel bouwwerkje, want ook al broeden ze verschillende keren per jaar, wat betreft een stevig nest maken zijn ze nogal lui en snel tevreden.

Er zijn verschillende broedsels per jaar van twee eieren. Overdag broedt het mannetje dat 's nachts wordt afgelost door het vrouwtje. Na 14 tot 18 dagen komen de jongen uit het ei en krijgen de eerste dagen duivenmelk, een melkachtige substantie die rijk is aan proteïnen en vet en gevormd wordt in de krop, een holte in de keel waaruit de jongen dit kunnen oppikken. Ook het mannetje produceert duivenmelk en voedt zo de jongen. Na 3 weken kunnen de jongen vliegen en ze zijn na enkele maanden geslachtsrijp.

Weetjes

In de jaren zestig was het een populaire kooivogel, menig huisgezin had een vogelkooi met een koppeltje tortelduiven dat gezellig knus bij elkaar zat.

De Turkse tortel is een prooivogel voor de sperwer, tuinbezitters stoten meermaals op de restanten van een geplukte duif in hun tuin.

Oorspronkelijk komt de Turkse tortel uit India, het verhaal doet de ronde dat ooit een Indiase koopman een tortelduif heeft geschonken aan een Turkse sultan en de soort zo uiteindelijk verspreid is geraakt. Of dit waar is weet ik niet, maar dan moeten het er minstens twee geweest zijn... ■



VANUIT 'T STAD DE NATUUR IN?

MET EEN FIETS VAN DE GEUS BEN JE ER ZO!

Al 40 jaar zijn wij jouw fietswinkel in en rond Antwerpen. Met welke fiets trek jij de natuur in: de stadsfiets, e-bike, reisfiets, gravelbike, racefiets, bakfiets of vouwfiets? Bij Fietsen De Geus helpen we je kiezen.



PLAN EEN GRATIS
TESTRIJ IN EEN VAN
ONZE 4 WINKELS



Voor elke verkochte fiets planten wij, samen met Go Forest, één boom. Dit komt neer op circa 3.500 bomen per jaar! Waarom wij dit doen lees je op fietsendegeus.be/go-forest.

ONTDEK ONS GAMMA
EN ALLE FILIALEN OP
FIETSENDEGEUS.BE

Interview

Ludwig Van den Eynde

Tekst: Marc Van Outryve

Ludwig is de toegewijde penningmeester van Natuurpunt Antwerpen Stad (NAS). Bovendien is hij al meer dan 40 jaar een enthousiaste natuurgids, met een bijzondere interesse voor inheemse planten en paddenstoelen.

Hoe ontstond je interesse voor de natuur, Ludwig?

Als kleine jongen ging ik dolgraag met mijn broer wandelen in de Kempen. De schoonheid en de koelte van de bossen in Westmalle en Schilde trokken mij aan.

Als twintigjarige hielp ik bij de oprichting van een educatieve planten- en insectentuin in Schilde, geopend in 1985. Ik volgde toen ook een cursus natuurgids. Mijn interesse voor planten, bomen en insecten is steeds gebleven, ik geef die graag door op gegidste natuurwandelingen. Hoe hommels gaatjes maken in de bloemenkroon van smeerwortel om dichterbij de nectar te geraken. En hoe die plant nadien meer nectar aanmaakt en vlotter bestoven wordt. Een echte win-winsituatie. Door cursussen van Hans Vermeulen ontdekte ik de fascinerende wereld van de paddenstoelen.

Hoe werd je actief in natuur- en milieuverenigingen?

Thuis in Deurne hadden we last van luchtverontreiniging door fabrieken en van geurhinder door het vilbeluik in Schoten. De boerderij van mijn grootmoeder in Deurne Noord werd opgeofferd voor de aanleg van een woonwijk. Toen ontstond mijn milieubewustzijn. In de jaren tachtig werd ik lid van 'Kritisch bosbeheer Vlaanderen' en van 'Natuurreservaten'. Na de fusie in 2001 werd ik vrijwilliger bij Natuurpunt. Intussen gids ik natuurwandelingen, o.a. bij VMPA (Vereniging Milieueducatie Provincie Antwerpen) en bij Natuurpunt. Via GruunRant vzw zet ik me in voor het behoud van de groene oostelijke stadsrand van Antwerpen. Bij NAS verzorg ik in de herfst paddenstoelenwandelingen. Als penningmeester probeer ik onze vele taken en het nieuwe Natuurhuis Brialmont te helpen bekostigen.

Heb je enkele tips om Antwerpen te vergroenen?

Er zijn te weinig grote groene zones. Binnen de Ring is Wolvenberg het enige volwaardige natuurreservaat, met een rijke biodiversiteit van planten en insecten.

Ontharding is de boodschap, om nieuwe groene ruimtes te creëren. Publieke parkeergarages horen thuis in de rand van de stad en niet in het centrum. Meer parken en plantsoenen zullen de nodige afkoeling brengen in de zomer. De aanplanting van 'toekomstbomen' die ten minste 100 jaar meegaan, is prioritair voor de captatie van fijn stof en CO_2 . In elke stadstuin moet de natuur aan bod komen. In het centrum van Antwerpen missen we grote verkoelende waterpartijen. Het doortrekken van de rivier het Groot Schijn tot in de stad blijft ons doel.



Ludwig Van den Eynde (foto: Marc Andries)

Wat kan je aanbevelen aan onze leden en vrijwilligers?

Ontdek de natuur in de Wolvenberg en op onze natuurwandelingen! Kennis van de natuur leidt tot waardering. We verwachten veel van het Natuurhuis, dat eind 2025 opent in Park Brialmont. Het wordt een ontmoetingsplaats voor al wie in de natuur geïnteresseerd is. Met de educatieve activiteiten hopen we heel wat schoolkinderen natuur- en milieubewuster te maken.

Wil je nog iets kwijt, Ludwig?

We mogen bij Natuurpunt geen kliekje vormen, we staan open voor nieuwe mensen. Vrijwilligers moeten vrij blijven en eigen initiatieven kunnen uitwerken. Ik wil al onze vrijwilligers bedanken, in het bijzonder de gedreven ploeg beheerders van ons natuurreservaat Wolvenberg.

(Her)opening park Brialmont 15/09/2024

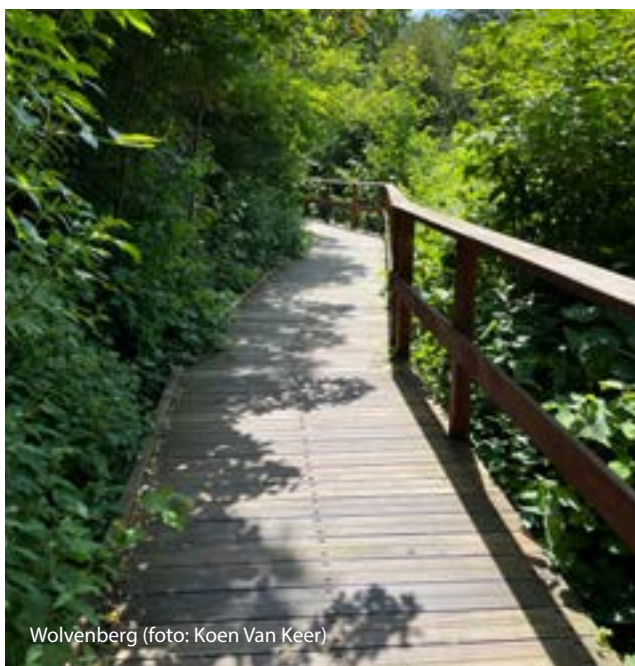
In het vorige nummer van Natuur.stad kondigden we het openingsfeest voor het Park Brialmont in Berchem aan. Dat werd echter op vraag van stad en district Berchem uitgesteld.

We hebben nu een nieuwe datum waarop we eindelijk de opening van het park (waartoe ook ons natuurreserveat Wolvenberg behoort) kunnen vieren.

Concreet voor ons reserveat stellen we de resultaten voor van de werken voor mens en natuur. Dat doen we tijdens twee wandelingen. Stad en district organiseren op hun beurt een wandeling naar de rest van Park Brialmont.

Feest op 15 september

Op zondag 15 september vindt vanaf 13u in park Brilschans (zone aan Marcel Auburtinlaan) een openingsfeest plaats voor Park Brialmont. Van daaruit zal om 13u15 en 14u30 een wandeling vertrekken naar Wolvenberg.




Wolvenberg (foto: Koen Van Keer)



Natuurwandelingen in het Antwerpse door de VMPA (Vereniging voor Milieueducatie Provincie Antwerpen)

- 14/09/2024 om 14u00. Herfst in het park. Nachtegalenpark (Parking Den Brandt, Beukenlaan 12, Antwerpen)
- 15/09/2024 om 10u00. Natuur beleven met al je zintuigen. Fort 4 - Mortsel (Hoofdingang Fort 4 Krijgsbaan 212, Mortsel)
- 15/09/224 om 14u00. Bedreigingen Ertbrugge? Ertbrugge (Hoek Schotensesteenweg - Ertbruggelaan, Deurne)
- 29/09/2024 om 14u00. Koude Beek en 't Boterlaer. Park Groot Schijn (Peter Benoitlaan (tgo nr. 15) Parking volkstuinten Silsburg, Deurne)
- 27/10/2024 om 14u00. Herfst in het park. Te Boelaerpark (Hoek Karel van de Woestijnelei - Karel de Preterlei, Borgerhout)
- 01/11/2024 om 14u00. Bos voor iedereen. Wood Wide Web? (Hoek Schotensesteenweg - Ertbruggelaan, Deurne)
- 03/11/2024 om 10u00. Herfst in de stad. Hof van Leysen (Naast Café Kamiel, Markgravelei 90, Antwerpen)

Tenzij anders vermeld, melden wandelaars zich gewoon aan op de vertrekplaats van de respectievelijke wandeling en is inschrijven niet verplicht. Voor meer info: vmpa-antwerpen-centrum@vmpa-vzw.be of via 0470-13 60 24.



VITIS

eten + drinken
open

woe-don-vrij — 1600u
zat-zon — 1130u

wij proberen zoveel mogelijk met lokale producten te werken

allergenen — vraag info aan de bar
reservaties — 0490434346

www.vitis-eten-en-drinken.be

Generaal Drubbelstraat 128, Berchem

Boerenwormkruid

Tekst: Marc Van Outryve



Bloemhoofdjes van boerenwormkruid (foto: Jurgen Delagrange)

Overal te vinden

Boerenwormkruid is een veel voorkomende inheemse kruidachtige plant. Ze groeit op wegbermen en rivieroeveren en op stikstofrijke ruigten. Je treft de plant regelmatig in steden aan, ook in Antwerpen. Ze vindt een plekje in de kleinste spleten tussen het plaveisel en rond boomvoeten. De planten groeien dicht opeen, met een uitdijend wortelstelsel waaruit de stengels omhoog schieten. Boerenwormkruid houdt van zonlicht en richt als 'kompasplant' zijn bladeren pal op het zuiden.

De wetenschappelijke naam *Tanacetum vulgare* is afgeleid van het Oud-Griekse 'athanasia', wat onsterfelijkheid betekent. Wellicht houdt dit verband met de bloemen die slechts langzaam verwelken en lang hun goudgele kleur behouden. Mogelijk werd er ook een levenselixir uit gebrouwen. De bloemhoofdjes bevatten enkel buisbloemen en geen lintbloemen, in tegenstelling tot heel wat andere planten uit de grote composietenfamilie.

Aantrekkelijk

De bladeren zijn bezet met klierharen die een felle kamferachtige geur verspreiden. De bloemen, die in een groot scherm geschikt zijn, trekken heel wat insecten aan die zich tegoed doen aan de overvloedige nectar. De bestuiving hierbij gebeurt door bijen, hommels, vliegen, zweefvliegen en door dag- en nachtvlinders. De kleine vuurvlinder, de komnavlinder en ook rupsen van uiltjes (nachtvlinderfamilie) kan je op boerenwormkruid aantreffen. De plant trekt vooral solitaire bijen aan, als de koolzwarte zandbij, de pluimvoetbij en zeker de wormkruidbij, die grotendeels van deze plant afhankelijk is.



Groeiplaats boerenwormkruid (foto: Koen Van de Put)

Medicinaal

Boerenwormkruid dankt zijn naam aan zijn wormafdrijvende eigenschappen. Het werd vroeger dan ook gebruikt tegen spoel- en lintwormen, zowel bij de mens als bij het vee. Het actief bestanddeel in de plant is thujon, dat evenwel een toxische invloed heeft op de neuroreceptoren in de hersenen. In hoge dosissen ingenomen is de plant erg giftig en veroorzaakt ze duizeligheid en hevige buikkrampen. Gezien de concentratie thujon bovendien verschillend is van plant tot plant, zijn de medische toepassingen af te raden. Het kruid werd ook gebruikt om plaaginsecten als mieren en muggen op afstand te houden. Bussels met boerenwormkruid werden opgehangen aan de keukendeur of in de slaapkamer. Jonge bladeren werden in kleine hoeveelheden vermengd in ovenkoeken, om de smaak van eieren te verbeteren. In sommige streken werd het zelfs 'pannenkoekenkruid' genoemd. ■

BOERENWORMKRUID	
Wetenschappelijke naam	<i>Tanacetum vulgare</i>
Familie	Composieten
Voorkomen	wegbermen, oevers, braakliggende terreinen
Hoogte	60-120 cm
Bladeren	geveerd, lancetvormig, gezaagd
Bloeiperiode	juli-oktober
Bloeiwijze	schermen met bloemhoofdjes enkel buisbloemen, goudgeel
Vrucht	2 mm lang nootje
Verspreiding	zaden via wind via wortelstokken

Lees Natuur.stad digitaal

3.000 gezinnen ontvangen vier keer per jaar een tijdschrift met 16 pagina's. Hoeveel ton papier kruipt daarin? Onze drukker werkt met chloorvrij 100% gerecycleerd papier, maar toch... Natuur.stad wil zijn ecologische voetafdruk verkleinen en daarom willen we onze leden graag vragen te overwegen om hun abonnement-op-papier om te zetten in een digitaal abonnement. Je krijgt dan telkens een prima verzorgde pdf opgestuurd. Zo help je onze druk- en verzendingskosten te verlagen en kunnen we meer geld stoppen in onze core business: natuur beschermen.

Wil je mee overstappen op digitaal?

Geef ons een seintje via info@natuurpuntantwerpenstad.be.

Activiteitenkalender

SEPT. – OKT. – NOV. 2024

Voor de volledige agenda en de meest recente info zie www.natuurpuntantwerpenstad.be

September 2024

7 Wandeling Wolvenberg 'Communicatie in de natuur' van 13u30 tot 16u00

Inschrijven via
<https://www.natuurpunt.be/agenda/communicatie-in-de-natuur-17938>

7 FONAS – Floristisch onderzoek/ Monitoring planten, Getijdendok - Eilandje

Afspraak om 14u00 aan het Loodswezen, Tavernierkaai, Antwerpen

12 Film 'Brussels wild' - Filmhuis Klappei – Klappeistraat 2, 2060 Antwerpen

Om 19u30 – inschrijven via:
<https://www.natuurpunt.be/agenda/filmvoorstelling-brussels-wild-herkansing-18226>

15 Groot (her)openingsfeest park Brialmont

Brilschanspark (evenementenzone langs de Marcel Auburtinlaan), vanaf 13u00

21 Onthulling Mobiel Bos, Blikfabriek, Krugerstraat 232, 2660 Hoboken

Meer info: oomsils@gmail.com
of minne7@hotmail.com

22 Vrijwilligersmarkt Antwerp shift, Zuiderpershuis, Waalsekaai 14, 2000 Antwerpen. Interesse in vrijwilligerswerk bij Natuurpunt Antwerpen Stad? We verwelkomen jou van 11u00 tot 17u00

Oktober 2024

6 FONAS – Floristisch onderzoek/ Monitoring planten

Plantenwandeling met blik op fungi
Afspraak om 13u30 hoofdingang
Middelheimmuseum, Middelheimlaan,
2020 Antwerpen

November 2024

28 Etiketten kleven, 't Oud Kapelleke, Ferdinand Coosemansstraat 127, 2600 Berchem, om 18u00

30 Behaagactie, meer info volgt op website en in de nieuwsbrieven

BEHEER WOLVENBERG

Tweewekelijkse afwisseling tussen zondag-voormiddag en dinsdagnamiddag

Meer info en beheerdata op:

<https://www.natuurpuntantwerpenstad.be/nieuws/beheerwerken-wolvenberg/>

Afspraakplaats: container hoek Posthofbrug – Singel

Stevig schoeisel en kledij die tegen een stootje kan.

Werkhandschoenen krijg je ter plekke.

DE STADSMUS

Vogeltellingen (iedere eerste zondag van de maand om 8u30)

1 september: Spoor Oost en Spoor Noord. Samenkomst zuidelijke ingang Spoor Oost (Buurtspoorweglei)

5 en 6 oktober: dag van Eurobirdwatch: simultaan trektellen met de rest van Europa. Trektelpost Oosterweel, bocht van de Oosterweel.

3 november: Stadspark. Samenkomst hoek Van Eycklei - Quinten Matsijslei

1 december: Brialmontpark. Samenkomst voetgangersbrug, kant Singel

Inschrijven wenselijk via: vogelwerkgroep@natuurpuntantwerpenstad.be

Fb: <https://www.facebook.com/destadsmus>

Herfstvergadering: 11 september, 't Oud Kapelleke om 19u30

Excursie: 27 t.e.m. 29 september: Ardennen-weekend in Trois-Ponts

Info en inschrijving: <https://www.natuurpunt.be/agenda/vogelweekend-ardennen-van-27-tot-29-september-2024-15936>

Uitstap: 20 oktober: trekvogels in Doelpolder, ½ dag, samenkomst Borsbeeksebrug om 8 uur